

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

การสำรวจและการสร้างมูลค่าเพิ่มใน
แหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยของพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

โดย กุลแก้ว คล้ายแก้วและคณะ

กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555

สัญญาเลขที่

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

การสำรวจและการสร้างมูลค่าเพิ่มใน
แหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยของพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

คณะผู้วิจัย

1. นางสาวกุดแก้ว คล้ายแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. นางลัดดา ยาวิละ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
3. นางอรนุช สืบบุญ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
4. นางสาวธิดารัตน์ วุฒิสรีเสถียรกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
5. นางสาวอังค้วรา ณ สุนทร มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สนับสนุนโดยเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง

ประจำปีงบประมาณ 2553

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณเครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่สนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยฉบับนี้ ขอพระขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน ที่ได้ร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยผลการวิจัยในประเด็นต่างๆ จนกระทั่งงานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กุลแก้ว กล้ายแก้วและคณะ

นักวิจัย

หัวข้อวิจัย	การสำรวจและการสร้างมูลค่าเพิ่มในแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยของพื้นที่ จังหวัดพิษณุโลก
ชื่อผู้วิจัย	กุลแก้ว คล้ายแก้วและคณะ
สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ประจำปี	2555

บทคัดย่อ

246419

โครงการวิจัยเรื่อง การสำรวจและการสร้างมูลค่าเพิ่มในแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยของพื้นที่
จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative
Research) มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยของ
ชุมชนในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก และ 2) เพื่อให้ได้แผนพัฒนาเชิงนโยบายด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มให้
แหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า
จาก 9 อำเภอ ของจังหวัดพิษณุโลก มีชุมชน 15 ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การ
บริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 98 แห่ง ค้นพบแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัย รวมทั้งสิ้น 26
แห่ง ที่มีศักยภาพในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย และแผนพัฒนาเชิงนโยบายด้านการสร้าง
มูลค่าเพิ่มให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก โดยกระบวนการมีส่วนร่วมนั้น
ชุมชนแต่ละแห่งต้องการพัฒนาใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านบุคลากร ด้านการตลาดและ
การประชาสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และด้านงบประมาณ

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย, จังหวัดพิษณุโลก

Title A Survey and Tourism Values of Adventure Tourist Attractions in Phitsanuloke Province.

Researchers Kunkaew Khlaikaew and Colleague

Institute Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok Province.

Year 2012

Abstract

246419

This participatory survey qualitative research is aimed at (1) exploring and analyzing the potentials of adventure touristic attractions within each community in Phitsanuloke province, and (2) attaining policy development plan to enhance the values of each community's adventure touristic attractions. The sample population includes ninety eight communities under the supervision of Sub-District Administration Organization from nine districts in Phitsanuloke province.

The study reveals that fifteen communities possess twenty-six adventure touristic attractions which have the potentials in adventure tourism. However, each attraction requires five aspects in their policy development plan as follows: touristic infrastructure; human resources; marketing and advertising; tourist activities; and government budget.

Keyword: Adventure tourism, Phitsanulok Province.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ญ
สารบัญตาราง	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	2
1.3 สิ่งที่เราคาดว่าจะได้รับและหน่วยงานที่จะนำไปใช้ประโยชน์	2
1.4 คำสำคัญ	3
1.5 กรอบแนวคิด	4
บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย	5
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน	14
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย	26
3.1 ขอบเขตของการวิจัย	26
3.1.1 ขอบเขตด้านพื้นที่	26
3.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา	26
3.1.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	26
3.2 เครื่องมือที่ใช้และขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	26
3.3 ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล	27
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล	28

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	29
ตอนที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดพิษณุโลก	29
4.1.1 ข้อมูลประวัติศาสตร์เมืองพิษณุโลก	29
4.1.2 ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดพิษณุโลก	30
ตอนที่ 4.2 ข้อมูลพื้นฐานและการสร้างมูลค่าเพิ่มของแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก	33
4.2.1 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนคอนทอง อำเภอเมือง	33
4.2.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน	33
4.2.1.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่ม อ่างเก็บน้ำห้วยส้มเค็ม	34
4.2.2 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนสมอแข อำเภอเมือง	36
4.2.2.1 ข้อมูลพื้นฐาน	36
4.2.2.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่ม บึงลาดบัวขาว-บึงราชนกก	36
4.2.3 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนบ้านดง อำเภอชาติตระการ	39
4.2.3.1 ข้อมูลพื้นฐาน	39
4.2.3.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่ม เขานูทอง-เขาบ่อม้า	39
4.2.4 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนสวนเมี่ยง อำเภอชาติตระการ	41
4.2.4.1 ข้อมูลพื้นฐาน	41
4.2.4.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่งบัวคำ	42
4.2.5 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนท่าสะแก อำเภอชาติตระการ	45
4.2.5.1 ข้อมูลพื้นฐาน	45
4.2.5.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่ม เขาหลักกว่าว-แก่งหาดอ้อย	46
4.2.6 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนป่าแดง อำเภอชาติตระการ	49
4.2.6.1 ข้อมูลพื้นฐาน	49
4.2.6.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มน้ำภาคน้อย	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2.7 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนบ่อภาค อำเภอชาติตระการ	53
4.2.7.1 ข้อมูลพื้นฐาน	53
4.2.7.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มน้ำจวง	53
4.2.8 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนนิคมพัฒนา อำเภอบางระกำ	55
4.2.8.1 ข้อมูลพื้นฐาน	55
4.2.8.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่ม บึงใหญ่-ลำธารกรุงศรี	55
4.2.9 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนท่าศาล อำเภอบางกระทุ่ม	57
4.2.9.1 ข้อมูลพื้นฐาน	57
4.2.9.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่ม บึงหล่ม-บึงชะเลียง-บึงเคย	57
4.2.10 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนดงประคำ อำเภอพรหมพิราม	61
4.2.10.1 ข้อมูลพื้นฐาน	61
4.2.10.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มเขาปริง	61
4.2.11 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนคันไช้ อำเภอวัดโบสถ์	63
4.2.11.1 ข้อมูลพื้นฐาน	63
4.2.11.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่ม แก่งน้ำโจน-แก่งเจ็ดแคว- ตาดข้างตก-ห้วยลำพู่	63
4.2.12 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนวังนกแอ่น อำเภอวังทอง	66
4.2.12.1 ข้อมูลพื้นฐาน	66
4.2.12.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มเขาเร่ดำ	66
4.2.13 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนบ่อโพธิ์ อำเภอนครไทย	69
4.2.13.1 ข้อมูลพื้นฐาน	69
4.2.13.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่ม เขาผาประตู่เมืองและแก่งโดน	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2.14 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนพื้นที่ อำเภอเนินมะปราง	73
4.2.14.1 ข้อมูลพื้นฐาน	73
4.2.14.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่ม แหล่งแร่ทองคำเขาพนมทอง	73
4.2.15 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง	74
4.2.15.1 ข้อมูลพื้นฐาน	77
4.2.15.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่ม กลุ่มถ้ำบ้านมุง	77
ตอนที่ 4.3 สรุปแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก	80
4.3.1 แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทเดินป่า	80
4.3.1.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว	80
4.3.1.2 ด้านบุคลากร	81
4.3.1.3 ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์	81
4.3.1.4 ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	81
4.3.1.5 ด้านงบประมาณ	81
4.3.2 แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทสำรวจน้ำตก	82
4.3.2.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว	82
4.3.2.2 ด้านบุคลากร	83
4.3.2.3 ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์	83
4.3.2.4 ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	83
4.3.2.5 ด้านงบประมาณ	83
4.3.3 แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทล่องแพ ล่องแก่ง	83
4.3.3.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว	84
4.3.3.2 ด้านบุคลากร	84
4.3.3.3 ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์	85
4.3.3.4 ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	85
4.3.3.5 ด้านงบประมาณ	85

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3.4 แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทรอยตัวปีนหน้าผา	85
4.3.4.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว	86
4.3.4.2 ด้านบุคลากร	86
4.3.4.3 ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์	87
4.3.4.4 ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	87
4.3.4.5 ด้านงบประมาณ	87
4.3.5 แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทสำรวจถ้ำ	87
4.3.5.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว	88
4.3.5.2 ด้านบุคลากร	88
4.3.5.3 ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์	89
4.3.5.4 ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	89
4.3.5.5 ด้านงบประมาณ	89
4.3.6 แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ	89
4.3.6.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว	90
4.3.6.2 ด้านบุคลากร	90
4.3.6.3 ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์	91
4.3.6.4 ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	91
4.3.6.5 ด้านงบประมาณ	91
4.3.7 แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทเส้นทางจักรยาน	91
4.3.7.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว	92
4.3.7.2 ด้านบุคลากร	92
4.3.7.3 ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์	93
4.3.7.4 ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	93
4.3.7.5 ด้านงบประมาณ	93
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	94
5.1 สรุปผลการวิจัย	94
5.2 อภิปรายผล	97
5.3 ข้อเสนอแนะ	100

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	106
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	107
ประวัตินักวิจัย	113

สารบัญญภาพ

	หน้า
ภาพ 2.1 แสดงองค์ประกอบหลัก 4 ด้านของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	8
ภาพ 2.2 องค์ประกอบหลัก 5 ด้านของพัฒนาชุมชน	19
ภาพ 2.3 การท่องเที่ยวชุมชน (CBT) กับการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม	20
ภาพ 4.1 แผนที่เมืองพิษณุโลกในอดีต	30
ภาพ 4.2 แผนที่จังหวัดพิษณุโลก	32
ภาพ 4.3 อ่างเก็บน้ำห้วยส้มเค็ม	34
ภาพ 4.4 บึงลาดบัวขาว-บึงราชนุก แหล่งดูนกและศูนย์กีฬาทางน้ำ	38
ภาพ 4.5 บึงราชนุก ศูนย์กีฬาทางน้ำที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดพิษณุโลก	38
ภาพ 4.6 เขารนุทองและความงดงามทางธรรมชาติ	41
ภาพ 4.7 แก่งบัวคำ จุดล่องแก่ง	42
ภาพ 4.8 แก่งบัวคำ จุดล่องแก่ง	43
ภาพ 4.9 แก่งหาดอ้อย	47
ภาพ 4.10 จุดชมวิวยุทธศาสตร์กว่า กองหินมหัศจรรย์	48
ภาพ 4.11 น้ำภาคน้อย ลานหินธรรมชาติ	51
ภาพ 4.12 น้ำภาคน้อย กิจกรรมโรยตัวบนหน้าผา	51
ภาพ 4.13 จุดเดินป่า-เส้นทางจักรยานชมทุ่งดาวกระจาย	52
ภาพ 4.14 ที่มาของชื่อชุมชนท่าตาล เพราะเป็นแหล่งปลูกต้นตาล	59
ภาพ 4.15 แหล่งดูบัวที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดพิษณุโลก	59
ภาพ 4.16 บึงน้ำขนาดใหญ่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ	60
ภาพ 4.17 บึงน้ำขนาดใหญ่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ	60
ภาพ 4.18 ชุมชนกัน ไช้กับห้วยลำพู่	65
ภาพ 4.19 แก่งเจ็ดแคว	65
ภาพ 4.20 จุดชมวิวยุทธศาสตร์	68
ภาพ 4.21 (บน)จุดชมวิวยุทธศาสตร์เมือง-(ล่าง)พิชิตผาประดู่เมือง	71
ภาพ 4.22 แก่งโดน	72
ภาพ 4.23 กิจกรรมท่องเที่ยวแหล่งแร่ทองคำเขาพนมทอง	76
ภาพ 4.24 กิจกรรมท่องเที่ยวสำรวจกลุ่มถ้ำบ้านมุง	79

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 4.1 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มอ่างเก็บน้ำห้วยส้มเค็ม	35
ตาราง 4.2 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มบึงลาดบัวขาวและบึงราชนก	37
ตาราง 4.3 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มเขานูทองและเขาบ่อม้า	40
ตาราง 4.4 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่งบัวคำ	44
ตาราง 4.5 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มเขาหลักว่าวและแก่งหาดอ้อย	46
ตาราง 4.6 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มน้ำภาคน้อยและทุ่งควากระจาย	50
ตาราง 4.7 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มน้ำจวงและตาปลากั้ง	54
ตาราง 4.8 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มบึงใหญ่และลำธารกรุงศรี	56
ตาราง 4.9 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มบึงหล่ม-บึงชะเลียงและบึงเตย	58
ตาราง 4.10 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มเขาปริง	62
ตาราง 4.11 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่งเจ็ดแคว แก่งน้ำโจน คาดช้างตก และห้วยลำพู่	64
ตาราง 4.12 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มเขาเรด้า	67
ตาราง 4.13 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มผาประตูเมืองและแก่งโตน	70
ตาราง 4.14 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มแหล่งแร่ทองคำเขาพนมทอง	75
ตาราง 4.15 วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มกลุ่มถ้ำบ้านมุง	78